

5. Andrews J. The inclusive classroom: Educating exceptional children. (2nd Edition) / J. Andrews, J. L. Lupart. – Scarborough, ON : Nelson Canada, 2000. – 561 p.
6. Hutchinson, N.L. (2002). Inclusion of exceptional learners in Canadian schools. Toronto, Canada: Prentice Hall.

УДК 373.3.016:502/504

ТУРОК О.С.
Мукачівський державний університет, Україна

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ЧЕРЕЗ УЧАСТЬ В МІЖНАРОДНИХ АКТИВНОСТЯХ ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Виклики сьогодення змушують сучасну людину адаптуватися до змін навколишнього світу, як природного, так і створеного людиною (урбаністичного). Зокрема, це зміни клімату, а звідти і такі наслідки, як паводки, шквальні вітри, сильні снігопади, спека, засухи та багато іншого. Забруднення людиною водойм та ґрунтів побутовим сміттям веде до зникнення багатьох видів організмів. Тому сучасне суспільство має нові завдання: сформувати в учнів системи інтегрованих знань про закономірності функціонування живих систем, їх розвиток і взаємодію, взаємозв'язок із довкіллям; розуміння біологічної картини світу та цінності таких категорій, як життя, природа, здоров'я; формування свідомого ставлення до природи як універсальної, унікальної цінності; уміння застосовувати знання з біології та екології у повсякденному житті, оцінювати їх роль для сталого (збалансованого) розвитку людства, науки та технологій [4].

В такій ситуації дуже доречною є політика багатьох держав світу і, зокрема, України, в галузі освіти, науки, економіки, спрямована на мінімізацію шкоди навколишньому середовищу. Це такі документи, як Концепції екологічної освіти України (2001 р.), Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.), Концепція Нової української школи (2016 р.).

Відповідно до Рекомендації Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» і положень «Концепції Нової української школи» реалізація освітніх стандартів та програм повинна забезпечувати формування у випускника школи 10 ключових компетентностей [4], в тому числі й екологічної.

Досягнення цієї мети забезпечується під час реалізації нового змісту навчання, організації освітнього процесу на засадах компетентнісного, діяльнісного підходів, реалізації наскрізних змістових ліній. Наскрізні змістові лінії є засобом інтеграції навчального змісту, корелюються з ключовими компетентностями, опанування яких забезпечує формування ціннісних і світоглядних орієнтацій учня, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях [4].

Програми Нової української школи спрямовані на розвиток екологічної компетенції учнів як на уроках, так і в позаурочний час. Екологічна складова як важлива компетенція знайшла своє відображення в Програмах з біології та екології для 6-9 класів [1], 10-11 класів [2;3], Програмах гуртків та факультативних курсів, Цілях сталого розвитку [5], в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [6].

Участь України в міжнародних домовленостях передбачає підтримку проектів і заходів екологічного спрямування в освітніх установах та серед населення країни, що чудово реалізовується через участь в міжнародних активностях. Наприклад, протягом останніх п'яти років учні Рахівської ЗОШ І-ІІІ ст. Закарпатської області були учасниками таких міжнародних проектів екологічного спрямування:

– «Європейський тиждень мобільності (ЄТМ)», «Школа енергії», «Навчання дітей зі сталого поводження з твердими побутовими відходами», «Освітній тренінговий курс з лісової педагогіки» (Словаччина);

– «Адаптації до змін клімату» (Словаччина, Польща, Румунія, Угорщина, Україна);

– «Ведмеді без кордонів» (Румунія);

– «Юні лісові рейнджери» (США);

– «Let`s do it, Ukraine!», «Година Землі» (Україна).

Така робота сприяє більш широкому та детальному висвітленню інформації про глобальні та локальні екологічні проблеми серед різних верств населення, а також ймовірні шляхи виходу з ситуації, пошук попереджувальних заходів в сучасних умовах. Участь учнів та педагогів в різноманітних активностях (заходах, проектах, конкурсах, рухах) екологічного спрямування впливає не лише на розвиток екологічної компетенції учнів, але й безпосередньо на екологічну позицію батьків.

Участь в міжнародних екологічних проектах дає можливість учням усвідомити важливість відповідального ставлення до природи, до збереження життя на Землі, формує екологічний світогляд учня як особистості, акцентує на проблемах глобального та локального характеру, дає можливість відкоригувати власну поведінку в різних життєвих ситуаціях, дає підґрунтя до розуміння наслідків впливу діяльності людини.

Список використаних джерел

1. Програма з біології для 6-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена), затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/navchalni-programi-5-9-klas2017.html>.
2. Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: профільний рівень, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
3. Програма з біології і екології для 10-11 класів закладів загальної середньої середньої освіти: академічний рівень, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
4. Інструктивно-методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти навчальних предметів та організації освітнього процесу у

- 2018/2019 навчальному році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/metodichni-rekomendaciyi>
5. Цілі сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
6. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

УДК 378.14

ТУРЯНИЦЯ В.В.,
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет, Україна

ВПЛИВ ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ

В умовах інтеграції України в Європейський простір вищої освіти, законодавчими і нормативними документами (Закон України «Про вищу освіту» (2014), Національна рамка кваліфікацій (2011), Закон «Про освіту» (2017)) створено засади для впровадження та реалізації компетентнісної моделі освіти, результатом якої є сформованість професійної компетентності випускників вищих навчальних закладів. Професійно-етична компетентність майбутніх педагогів, як складова професійної компетентності, має виступати показником їх моральності, внутрішньої культури, здатності приймати адекватні моральні рішення та діяти відповідно до норм професійної етики.

Тенденції розвитку вищої освіти на сучасному етапі розкрито в наукових працях Л. Горбунової, С. Калашнікової, В. Камишина, В. Кременя, С. Курбатова, В. Лугового, Г. Поберезької, В. Рябченка, О. Слюсаренко, Ж. Таланової, Г. Товканець. Теоретичним та технологічним основам підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти присвячено дослідження А. Алексюка, О. Гури, В. Загв'язинського, В. Майбороди, В. Манька, О. Мороза, А. Спіциної, Т. Сущенко, О. Ярошенко та ін.

О. Пометун розкриває сутність компетентнісного підходу через спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних, надпредметних, міжпредметних), загальногалузевих та предметних компетентностей особистості [1]. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей та інтегрованою характеристикою особистості. Компетентність фахівця можна охарактеризувати як такий рівень сформованість навичок і досвіду взаємодії людини з навколишніми об'єктами та суб'єктами, який необхідний індивідові для успішного функціонування в суспільстві в цілому, і в професійній сфері зокрема. Цілком поділяємо концепцію Ірини Драч, що компетентність фахівця є складною інтегрованою характеристикою особистості, яка зумовлює його здатність до реалізації власного потенціалу (знань, умінь, досвіду, особистісних якостей) для успішної діяльності в професійній і соціальній сферах, усвідомлюючи соціальну значимість і особистісну відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення в умовах динамічності світу [2].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>